

Vem skall styra sjukvårdsplaneringen?

Vem bestämmer om sjukvården? Och vem skall bestämma i framtiden? Frågorna har nyligen aktualiserats bl. a. av finansminister Sträng som betonat att länsplaneringen måste förstärkas. Där finns redan ett embryo till en styrningsavdelning, nämligen de råd som tillsatts för lokaliseringsplaneringen. Den pågående länsförvaltningsutredningen uppges ha tänkt sig att skapa medborgarråd som tillsammans med landshövdingen skulle bli framtidens länsregeringar. Planering av all utbyggnad inom länen — alltså i första hand sjukvård men också skolor m. m. — skulle tillhöra deras uppgifter.

Från länen hoppade hr Sträng över till riksplaneringen och avslöjade att material för en långsiktig sjukvårdsplan håller på att samlas in. Huvudmännen har fördel av den, betonade han, men de måste avstå från sin "dubiösa frihet" att oberoende av varandra bestämma sin egen utvecklingstakt. Det är en fördel om kommunerna själva medverkar till en lämplig fördelning av resurserna, men hr Sträng antydde att han för sin del kunde tänka sig att klara planeringen ändå — det finns ju vissa möjligheter med statliga fullmaktslagar. En sådan "byggbroms" sätts i vår in bl. a. på sjukvårdens område. Bakgrunden till den åtgärden är att landstingen tänkte öka utbyggnadstakten med 200 miljoner kronor per år. Regeringen anser att taket ligger vid 80—90 miljoners årlig ökning och man måste också ta hänsyn till personalresurserna. Arbetskraften räcker inte till för att ge sjukvården 25.000 nya tjänster fram till 1970, vilket nämnts i huvudmännens prognoser.

En stark finansminister torde vara en övermäktig konkurrent om makten att styra sjukhusutbyggnaden också i framtiden. En av statliga organ given utbyggnadsram kan man inte komma ifrån.

Striden står om vem som skall rationalisera, planera och fördela resurserna inom ramen. MCA-utredningen föreslog att en väl tilltagen avdelning med planeringsråd vid sin sida inom den nya MS skulle göra det. Huvudmännen vill låta en egen fristående avdelning med statlig representation i styrelsen hålla i trådarna. Man kan säga att de vill lyfta ut sjukvårdsdelegationen ur socialdepartementet, ge den mer makt och försvaga det statliga inslaget i den . . .

Formell och reell makt

Huvudmännens intentioner strider mot regeringens strävan att stärka sitt grepp om planeringen i stort. Regeringen har starka påtryckningsmedel i dragkampen — men Landstingsförbundets ställning är i verkligheten starkare än man formellt sett kan vänta sig. En nyckelperson är förbundets ordförande, talman Fridolf Thapper — en stark man i riksdagen, i förbundet och i inre politiska kretsar. Ibland har han rentav framstått som en sjukhusminister utom regeringen, t. ex. vid förhandlingarna om mentalsjukvården.

Förhandlingar och mer informella kontakter mellan regeringen och kommunförbunden har kommit att spela en stor roll, när det gäller lagförslag eller annat som intimt berör kommunerna. Regeringen släpper sällan eller aldrig fram förslag som kommunförbunden gått emot. Å andra sidan är de förslag som förbunden stöder närmast avgjorda på förhand. Talman Thapper kan ju om det behövs mobilisera ett eget parti, landstingspartiet, med ungefär 40 procent av riksdagsmännen som medlemmar — i varje fall i frågor som kan skära över partigränserna.